জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্র একতা সভাৰ কাৰ্যকৰী সমিতি—১৯৮৯-৯০

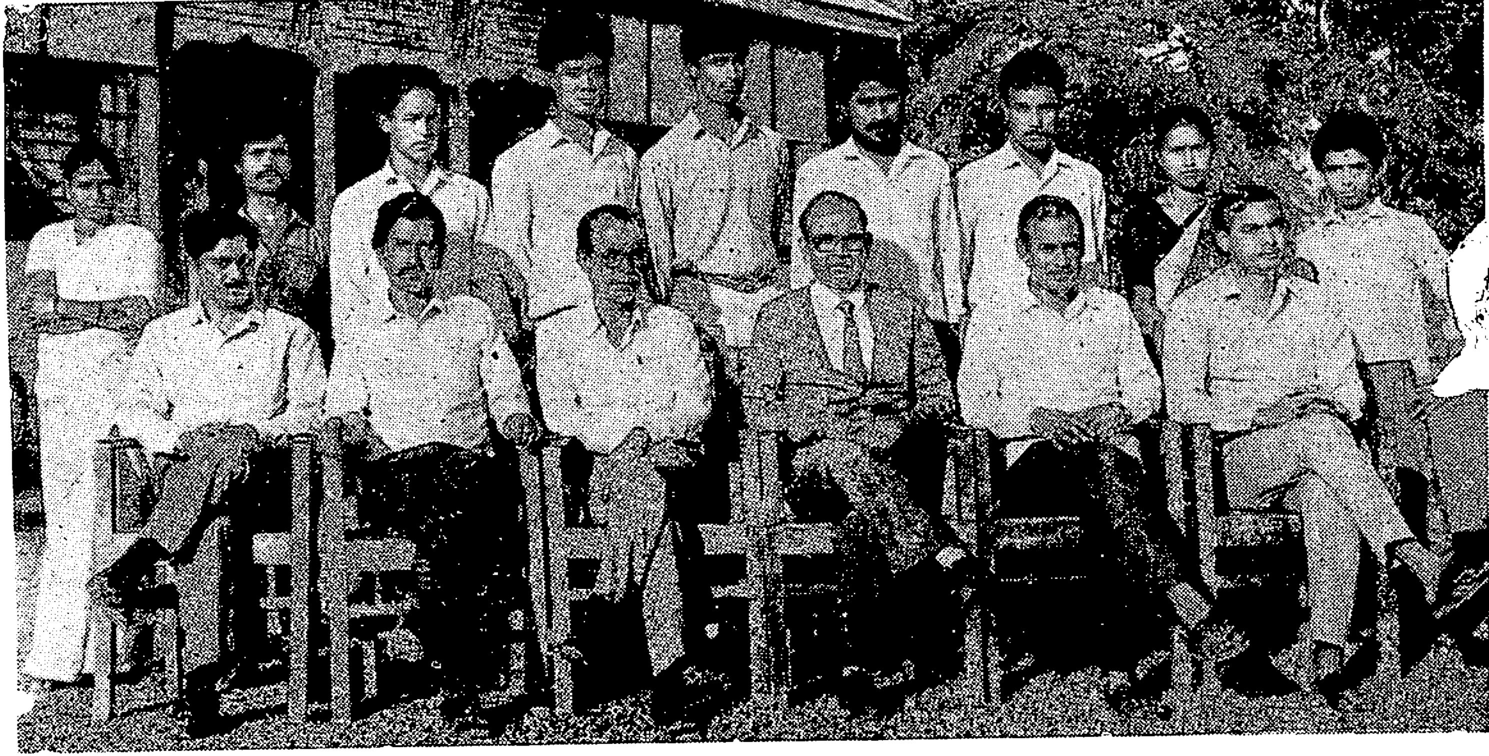

বহি : (বাওঁফালৰ পৰা)—অধ্যাপক মজিবৰ ৰহমান (তত্বাৱধায়ক--ছাত্র জিৱণি কোঠা), অধ্যাপক অৰুণ চন্দ্ৰ পাটোৱাৰী (তত্বাৱধায়ক--সমাজ সেৱা), অধ্যাপক বসন্ত দত্ত (তত্বাৱধায়ক—তৰ্ক আৰু আলোচনা), অধ্যক্ষ যতীন্দ্ৰ চন্দ্ৰ নাথ (সভাপতি), অধ্যাপক লক্ষীকান্ত শৰ্মা (তত্বাৱধায়ক—জৱাহৰ জ্যোতি), অধ্যাপক দিলীপ কুমাৰ দাস (তত্বাৱধায়ক— সাংস্কৃতিক বিভাগ), ছবিত নথকা অধ্যাপক শৰৎ চন্দ্ৰ তালুকদাৰ (উপসভাপতি), অধ্যাপক অৱনী কুমাৰ দাস (তত্বাৱধায়ক--খেল বিভাগ), অধ্যাপিকা জয়শ্ৰী ভূঞা (তত্বাৱধায়ক--ছাত্ৰী জিৱণি কোঠা)

থিয় হৈ : (বাঃ পঃ) উৰ্বশী দাস (সহায়িকা, ছাত্ৰী জিৱণি কোঠা), অজয় দাস (সহায়ক, ছাত্র একতা সভা) অখিল দৈমাৰী (সম্পাদক, তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰ) চন্দন বাভা (সম্পাদক, খেল বিভাগ), জীৱেশ্বৰ পাঠক (সম্পাদক, সমাজ সেৱা), প্ৰণয় চন্দ্ৰ কলিতা (সাধাৰণ সম্পাদক), নাছিৰউদ্দিন আহমেদ (সম্পাদক, জৱাহৰ জ্যোতি), মঞ্জুবাণী দাস (সম্পাদিকা, ছাত্ৰী জিৱণি কোঠা), দিগেন বৰা (সম্পাদক, ছাত্র জিৱণি কোঠা), ফটোত নথকা বামদয়াল মহন্ত (সম্পাদক, সাংস্কৃতিক বিভাগ)

কবিতা

এই বতাহ এই আন্ধাৰ

শ্ৰীললিত চন্দ্ৰ ৰাভা
১ম বাৰ্ষিক স্নাতক ।

জ্বলি জ্বলি শেষ হ'বলৈ ধৰা
মমডালৰ পোহৰত মই এই
বতাহজাকৰ কথাই ভাবিছিলোঁ,
বতাহজাকৰ মেৰুৰ শীতলতাত
পৃথিৱীখন থৰ্ থৰ্ কৈ কঁপিছিল
নামি আহিছিল বন্দুক-বাৰুদৰ
পোৰামিশ্ৰিত এটা দীঘল
আন্ধাৰ,

মোৰ সোঁহাতত জ্বলি জ্বলি
শেষ হ'বলৈ ধৰা মমডালৰ
ক্ষীণ পোহৰে নুচুৰেগৈ
ৰৰফৰ মাজত ডুব গৈ থকা
আনখন হাত—
বতাহজাকৰ বুকুৰেদি নামি আহিছিল
একোকে নমনা দীঘল আন্ধাৰ ।

"শিল্পী মই তিনিও কালৰ
অতীতৰ
বৰ্ত্তমানৰ
অনাগত ভৱিষ্যৰ"
(ৰূপকোঁৱৰ জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা)

সংগ্ৰাম

শ্ৰীদীপাংকৰ কলিতা
১ম বাৰ্ষিক উঃ মাঃ

দীনতাৰ প্ৰাচীৰ ভাঙি
জীৱনৰ সোপান সাজি
যাম আগুৱাই
প্ৰগতিৰ বন্তি জ্বলাই
জগাই তুলিম নিষ্পেষিত মানুহক
কঁপাই তুলিম শোষণ ক্ষমতাক
মচি দিম চকুপানী
আনন্দৰ বহণ বোলাই
সাম্যৰ পোহৰ দেখি
হঠকাৰী নিশাচৰ পলাব আঁতৰি
উৰাম সত্যৰ ধ্বজা মুক্ত আকাশত
জনতাৰ জয়গীত গাই ।

নেলছন মেণ্ডেলা

মিচ মামনি শৰ্মা
১ম বাৰ্ষিক উঃ মাঃ

এজন মানুহ
এক জীয়া ইতিহাস
নাম তেওঁৰ নেলছন মেণ্ডেলা
কাৰাগাৰত শেষ হ'ল
জীৱন-যৌৱনৰ সোণালী সময়
বৰ্ণবাদী আমোলত
ক'লা মানুহৰ অধিকাৰ বিচৰাটো
তেওঁৰ হেনো জঘন্য অপৰাধ
বন্দীত্বই উজাৰি দিলে
মানুহৰ বিবেকক
মুক্তিৰ দাবীৰ ঢৌ বিয়পি পৰিল
পৃথিৱীৰ প্ৰান্তৰে প্ৰান্তৰে
বুকুত গধুৰ বোজাৰে তেওঁ
আজি মুক্ত
ক'লা মানুহৰ অধিকাৰ সাব্যস্ত
জীৱনৰ উপলব্ধ সত্য
হোৱা নাই এতিয়াও ক্ষান্ত
স্বাধীন সূৰ্য্যৰ তেজ
প্ৰতি ধমনীত ব্যাপ্ত
জয় তেওঁৰ অনিবাৰ্য ।

দক্ষ যজ্ঞ

শ্ৰীকৈলাশ কলিতা
২য় বাৰ্ষিক স্নাতক

স্বাধিকাৰ বিচৰাৰ অপৰাধত
বিষাক্ত দাঁতৰ আঁচোৰত
বাৰে বাৰে ক্ষত-বিক্ষত নষ্ট আৰু
মোৰ দেশৰ জনতা
মুকলি মঞ্চত আপোচহীন সংগ্ৰামৰ গীত গাওঁতে
অপৰাধী শাসনৰ কথা সোঁৱৰাই দিওঁতে
এশবো অধিকবাৰ কৰিলে হত্যা মোক আৰু
মোৰ দেশৰ জনতাক
তথাপি ৰুদ্ধ হোৱা নাই
স্বাধিকাৰ চেতনাৰ গতি
অপৰাধী শাসকৰ কলংকিত পথত
আজিও জাগ্ৰত চেতনাৰ আলিঙ্গন
স্বাধিকাৰ আজুৰি অনাৰ
অদম্য উদ্যম মোৰ আৰু
মোৰ দেশৰ জনতাৰ।

আহ্বান

শ্ৰীযজ্ঞেশ্বৰ কলিতা
১ম বাৰ্ষিক উঃ মঃ

ৰাতিপুৱাৰ উমাল ৰ'দজাক
নাঙলৰ সীৰলুত পৰিলে
মাটিৰ বুকুৰ কোমল গোন্ধে
মোক আত্মহাৰা কৰে
আঘোণৰ ধাননি পথাৰে
সোণালী সাজোন কাচি
নিজকে লখিমী সজায়
তাই মোক মোহলগা চাৱনিৰে
নীৰৱে কাষলৈ মাতে।

জীয়া প্ৰতিশোধ

কুমাৰী মীৰা মহন্ত
২য় বাৰ্ষিক স্নাতক

কালি ৰাতি চিকিৎসালয়খন ডুব গৈছিল
কাৰোবাৰ চকুপানীত—
মই উৎস বিচাৰি ধীৰে ধীৰে আগুৱাই গলো
মৃতপ্ৰায় শুকান ৰোগীজনৰ শ্বাস পৰি আহিছিল
কাষত আছিল যন্ত্ৰণাই চেপেটা কৰা এগৰাকী মানুহ
কণমানি ভন্টিজনীৰ ভয় বিহ্বল উখহা চকু
কোলাৰ কেচুৱাটোৱে অজানিতে জিকাৰ খাই উঠিছিল
ৰোগীজনৰ সাক্ষাতে মোক অতীতলৈ ঠেলি দিলে
এই মানুহজনেই মোক পদাঘাত কৰিছিল
তেওঁৰ নামঘৰত ভৰি থোৱা দিনাখন
জন্মৰ তুলাচনীয়ে সৰুকৰা মানুহ মই
মোৰ দেহত হেনো শ্মশানৰ মলিনতা
মুমূৰ্ষু এই ৰোগীজনক তেজৰ প্ৰয়োজন
ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে মোৰ ভৰি দুখন
আগুৱাই গ'ল ৰক্ত সংগ্ৰহালয়ৰ পিনে
তেওঁ মোক চিনি নাপালে মাথো গম পালে
গেৰেজত কাম কৰা মানুহ এজনে তেওঁক
জীয়াই তুলিলে
কথাখিনি ভন্টিজনীয়ে কওঁতে তেওঁৰ মুখটো
অকণমান দো খাই গ'ল
এতিয়া তেওঁৰ দেহত নীচ দেহৰ
শোণিতৰ অবাধ-চলন
তেওঁৰ দেহত শ্মশানৰ মলিনতা ।

সংকল্প

শ্ৰীপ্ৰদীপ কুমাৰ
১ম বাৰ্ষিক উঃ মাঃ

দেহ ক্লান্ত
মন অশান্ত
জীৱন যুঁজত কৰা নাই ত্ৰুটি
লক্ষ্য পোৱাৰ গতিত
পৰা নাই যতি
সংগ্ৰাম এক কঠিন বাস্তব
ভাগি চুৰমাৰ হোৱা
জীৱনৰ টুকুৰা গোটাই
বাৰে বাৰে সাজি লৈছোঁ
সংকল্পৰ অমোঘ অস্ত্ৰ ।

অধিকাৰৰ চিঞৰ

শ্ৰীৰণিত বড়ো
১ম বাৰ্ষিক উঃ মাঃ

দূৰৰ পৰা উটি আহিছে
প্ৰতিবাদৰ ধ্বনি
দুৰ্বল মানুহবোৰেও জনা হ'ল
কোনে কাঢ়ি নিলে জন্মস্বত্ব
প্ৰাপ্য অধিকাৰ
মিছিল আজি সিহঁতৰ
চিনাকি শব্দ চিনাকি ছবি
উটি অহা প্ৰতিবাদৰ
প্ৰতিটো শব্দ মোৰ বুকুৰ মাজত
অজানিতে আগবাঢ়ে।
সেই শত্ৰুৰ বাটেৰে।

অস্তিত্বৰ সন্ধান

শ্ৰীবিশ্বজিত দাস
২য় বাৰ্ষিক

জন্মভূমিৰ চিনাকি মাটিত
মূৰ থৈ ৰৈ আছোঁ।
এমুঠি পোহৰৰ বাবে
মোৰ হৃদয়ত অভিব্যক্তিৰ
বলিষ্ঠ শব্দৰ স্পন্দন
প্ৰতিক্ষণে বাজি আছে
বিপ্লৱৰ শিঙা
মনৰ চকুত উজলিছে হিৰণ্ময়ী
অস্তিত্বৰ ছবি।

প্ৰোজ্জ্বল স্বপ্ন

মঃ ফজলুৰ ৰহমান খান
৩য় বাৰ্ষিক স্নাতক ।

বেদনা কাৰ নাই
দুখৰ মাজতো দেখোঁ
প্ৰোজ্জ্বল স্বপ্ন
মাটি আৰু মানুহৰ নিবিড় সম্পৰ্কত
মই হৈ পৰোঁ তন্ময়
মানুহৰ প্ৰতিখন শুকান মুখ
একাজলি নিৰ্মল পানীৰে তিয়াই
প্ৰত্যক্ষ কৰিব বিচাৰোঁ
সমৃদ্ধ মুখৰ ছবি
প্ৰতিনিয়ত মোৰ মনৰ গভীৰতাই বিচাৰে
প্ৰতিশ্ৰুতিপূৰ্ণ এখন নতুন সমাজ
এটি প্ৰোজ্জ্বল স্বপ্নৰ তাড়নাই
মোক শিকায় বিশ্বখনক চাবলৈ
তাক হৃদয়ঙ্গম কৰিবলৈ ।

জীৱনৰ গীত

শ্ৰীপ্ৰবোধ চন্দ্ৰ গড়ে
১ম বাৰ্ষিক উঃ মাঃ

ঘড়ীৰ কাঁটা আগবাঢ়ে
অবিৰাম গতিত
সক্ৰিয়া মাৰ যায়
পুৰাব সোণালী বেলি
কাঢ়ি নিয়ে আয়ুস ৰেখাৰ
এটি এটি বিন্দু
নৈবোৰে গায় অতীতৰ গীত
বালিৰ দ'মত বন্দী হয়
সুমধুৰ স্মৃতিৰ টোপেলা।
ৰূপ যৌৱন জীৱনৰ সাধুকথা
কালৰ কৰাল গ্ৰাসত বিলীন
ভাও দিছোঁ পোৱা নোপোৱাৰ
ভাও দিছোঁ ৰজাৰ প্ৰজাৰ
ভবাবো নাই অৱকাশ
ভাওনাবো যে আছে শেষ ।

চিন্তা

মিচ্ বন্তাৰতী বাভা
১ম বাৰ্ষিক স্নাতক

প্ৰাণহীন দেহহীন
মই এটি অদৃশ্য ধাৰণা!
জানাজানো তোমাতে লুকাই থাকি
কঠিন শিলনি ভাঙি
শান্তিৰ নিজৰা বোৱাও
মই প্ৰেৰণাৰ উৎস হৈ
মানুহৰ মনীষাক জগাই তোলো।
গতিশীল পৃথিৱীৰ বাবে
কেতিয়াবা চুকতে থাকি
বুকুত কামুৰি দি যাওঁ
অশান্তিৰ একুৰা জুই
মই এক মৃত্যুহীন
খেয়ালি চেতনা।

আলি কেকুঁৰিত

মঃ নাছিৰুদ্দিন আহমেদ
১ম বাৰ্ষিক স্নাতক

দোমোজাত ভাবিছোঁ
বলেৰে জিনিম নে
প্ৰেমেৰে জিনিম
বলেৰে জিনি বজা হোৱা ৰজবোৰ
ধ্বংসৰ প্ৰতীক হ'ল নিজ বংশৰ
আকবৰ হ'ল মহামতি
ঔৰংজেব গ'ল অধোগতি
ইতিহাস সাক্ষী ৰ'ল
যীশু বুদ্ধ নানক মহম্মদ শংকৰ
সকলোৱে কৰি প্ৰেমক নিৰ্ভৰ
জগতত বোৱালে শান্তিৰ
অমৃত বান
দোমোজাত ভাবিছোঁ
চলেৰে জিনিম নে
স্নেহেৰে জিনিম।

"সত্য যি সুন্দৰ যাৰ অনন্ত যৌৱন,
তাৰেই বুকুত মই পাতিম কানন।"
[সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা]

অক্টোপাচ

মঃ পাহমত আলী
৩য় বার্ষিক স্নাতক

গভীৰ নিশা সাব পালেই
কণ্ঠত পিয়াহ
অন্তৰত একুৰা জুই
অসীম অভাৱ সসীম উপায়
গভীৰ নিশা সাব পালেই
কাণত পৰেহি চাৰিমুঠি জীৱৰ
কৰুণ আত্মানি
জিলমিল চকুত ধূপ পাতি বয়
বোমা বাকদ
নৈসৰ্গিক উৎপীড়ন
আতংকৰ অক্টোপাচত
বিপন্ন সভ্যতা।

নগ্ন শতিকা

মিচ বিচিত্ৰা দলৈ
২য় বাৰ্ষিক উঃ মাঃ

আকনো কিমান চাব।
কুৰি শতিকাৰ বিচিত্ৰ বৰ্ণালি
ডেউকা ভঙা পখীৰ কান্দোন
বাকদত্তাৰ হাঁহিৰ কলৰৱ
দুৰ্বাসাৰ দাবানল উৰি ফুৰে
অবাধ গতিত
ঐশ্বৰ্যৰ গছকত পিপৰা মৰে
কাউৰীয়ে দাপোণত নিজকে
ময়ূৰ সজায়
অতীতৰ ভগ্ন সেন্দুৰী টিঙত
মহামেল জাকজাক শিয়ালৰ
কেৱল চেলুলয়েদত মৰে
বাৰণ দুৰ্য্যোধন।

"প্ৰথম নিশাৰ অপৰিচিতা পত্নীৰ দৰে,
থৰে থৰে পৃথিৱী কঁপিছে।
উস্, ইমান জাৰ!" [হেম বৰুৱা]

শাসন আৰু আন্দোলন

মঃ হবিবুৰ ৰহমান
১ম বাৰ্ষিক উঃ মাধ্যমিক

এতিয়া এয়েতো শাসন
য'ত লুটপাত নাৰী ধৰ্ষণ
হৈ থাকে অবাধে মবাধে গুলী বৰ্ষণ
এতিয়া এয়েতো ৰক্ষণা–বেক্ষণ
য'ত হয় ৰক্ষকে ভক্ষক
সমাজক সজাই ভিক্ষুক
এতিয়া এয়েতো আন্দোলন
জুই জ্বলে ঘৰ পোৰে
ঠিকনা নাই কাৰ কি বেশ
আচামীৰো নাই সন্ধেদ
যুক্তিৰ নামত মাথো বেৰেৰিবাং
সকালোতে সাজি কাচি
ইস্কৃতিৰ অভিলেখ ।

ব্যতিক্ৰম

শ্ৰীগনেশ কলিতা
১ম বাৰ্ষিক উঃ মাঃ

এদিন ইয়াতেই আছিল
ধাৰহীন এখন নদী
পাৰহীন এখন হৃদয়
ইয়াতেই আছিল
নিষ্কলংক এখন ছবি
ঢাক নোখোৱা এবুকু কথা
দেশখনৰ নাছিল সীমান্ত
আকাশৰ নাছিল দিগন্ত ।

মই

মিচ গজমতী সাহা
৩য় বাৰ্ষিক স্নাতক

মই এটি মাথো সৰু শব্দ
আকাশে বতাহে পৰ্বতে কন্দৰে
সকলোতে কেৱল মই
জগত আজি মই ময়
মই মোৰ ভাবত মোহাচ্ছন্ন
ধৃতৰাষ্ট্ৰ দুৰ্যোধন
অস্থায়ী দেহত অবিনাশী
আত্মাৰ ক্ষন্তেক বিশ্ৰাম
সিহঁতৰ বিচ্ছিন্নতাত মই হ'ম
তুমি তেওঁ সি ।

আশা

শ্ৰীক্ষীৰোদ কুমাৰ চৌধুৰী
১ম বাৰ্ষিক উঃ মাঃ

মই তোমাক আলফুলে ৰাখিছোঁ
বুকুৰ মাজত
প্ৰতিটো ক্ষণত তুমি মোৰ চকুত
দিন অথবা ৰাতি
বিশ্ৰাম কিম্বা ব্যস্ততা
সকলোতে তুমি মোৰ প্ৰেৰণাৰ
পবিত্ৰ লগৰী ।

অধীৰ অপেক্ষা

মঃ চুকুৰ আলি
১ম বাৰ্ষিক স্নাতক

আমি বৈ আছো তোমাৰ বাবে
সুন্দৰ তুমি আহিবা
আহিবা শেৱালী ফুলাৰ বতৰত
নিয়ৰ মুকুতাৰ সতে
আহিবা পথাৰত সোণফুলা সময়ত
মধুৰ মলয়াৰে কথা পাতি
তুমি আহিবা মোহময়ী ফাগুনত
বহুবৰ্ণী পখিলাৰ সতে
কিম্বা বহাগত সেউজী সাজেৰে
তুমি দি যাবা এটি উজ্বল
গোলাপী পুৱা প্ৰতি পদূলিতে।

"ভাই! সময় বুজি আহিবা এদিন, ফু-মাৰি চোতালত
লগে ভাগে খাম দুখৰ ধানৰ এসাজ ভাত।"
[হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য]

ধাৰাবাহিক

শ্ৰীবসন্ত কুমাৰ দত্ত
মুৰব্বী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ

[এক]

মন কৰিলেই সকলোতে
অজস্ৰ দুখৰ দুপৰ
মন মেলিলেই য'তে ত'তে
ঝিল-মিল শব্দৰ সম্ভাৰ
সেয়ে পাতে পাতে
আজিও সূৰ্য্যৰ ভাষাৰে
কৰুণ কবিতা ।

[দুই]

হাতত হাত ধৰি আমি
আগ বাঢ়িছো অম্লান
যাত্ৰাৰ পথত
এৰি আহিছো দুখৰ দুমুখ
অচিনাকি আন্ধাৰত
কোন মিতিৰৰ বাঁহীৰ মাতে
দি গ'ল দুচকুত দুমুঠি
অভিপ্ৰেত সোণালী উজ্জ্বল ।

[তিনি]

শৈশৱৰ অমল হাঁহিৰ মুখ
হেৰাই থাকিল থম্‌থম্ নিৰ্জনত
যৌৱনৰ ডগ্‌মগ্ দুপৰীয়া
উটি গ'ল শীতৰ শুকান পাতত
তথাপি মই আছো কঠিন এই সময়ত
কিল-বিলাই আছে বুকুৰ মাজত
হেপাহৰ একেটি কীট
আগন্তুক তোমালোকে মোক দিবা
হেৰোৱা হাঁহিৰ মুখ
যৌৱনৰ নিবিড় নিৰাপত্তা
মচি দিবা কঠিন সময়ৰ চকুপানী ।

গল্প

চিন্তাৰ চাকনৈয়াত হেডমাষ্টৰ

শ্ৰীশঙ্কৰ মহন্ত
স্নাতক ৩য় বাৰ্ষিক

ক'ববালৈ যাওঁ বুলি ওলালেই হাতত বেতৰ লাখুটিডাল লোৱা আৰু ঘৰৰ সমুখতে থকা নাম ঘৰত এটি সেৱা জনাই যাত্ৰা কৰাটো তেওঁৰ অভ্যাস। দেখাত অৱশ্যে তেওঁ লাখুটি লব লগা হোৱা নাই। পিছে লয়, লবই। এই লাখুটিডাল অৱসৰৰ সময়ত সহকৰ্মী শিক্ষকসকলে বিদায়ী সম্ভাষণ জনোৱা উপহাৰৰ এটি বিশেষ অংশ। তেওঁ অৱসৰ পোৱা আজি দুবছৰে হ'ল। অৱসৰৰ দিন ধৰি লাখুটিডাল হাতত লৈ নুফুৰিলে তেওঁৰ ভালেই নেলাগে।

আজি দুদিন মানৰ পৰা তেওঁৰ গাটো বৰ ভাল নহয়। বুঢ়া হৈ আহিছে যেতিয়া ইটো-সিটো অসুখ তেওঁৰ গাত লাগিয়েই থাকে। তেওঁ-বোৰতো বয়স কম হোৱা নাই প্ৰায় সত্তৰৰ ওচৰা-ওচৰি। আজি-কালিৰ মানুহ—ডাক্তৰ কবিৰাজৰ ওচৰত নগলে নচলে। সেয়ে তেওঁ আজি ওচৰৰ চিকিৎসালয়লৈ যাবলৈ ওলাইছে। নিজে অৱশ্যে নগলেও হয়, ঘৰৰে কোনোৱা এজনক ক'লে দৰৱ আনি নিদিয়াকৈ নাথাকে—দিয়ে। কিন্তু আজি নিজেই যাব। কাৰণ "এক গুলিত দুই চিকাৰ" কৰিব। তেওঁ প্ৰতিষ্ঠা কৰা স্কুলখনত আজিৰেপৰা বছৰেকীয়া পৰীক্ষা আৰম্ভ হৈছে। এনেয়েতো স্কুলখনলৈ যোৱাই নহয়। সেয়ে পৰীক্ষা বুলিয়ে স্কুলখনতো এপাক মাৰি আহিব। এইখন স্কুল তেওঁৰ কাৰণে অতি আপোন—অতি মৰমৰ। প্ৰতিষ্ঠাপক প্ৰধান শিক্ষক হিচাপে সেই হাইস্কুল খন প্ৰতিষ্ঠা কৰোঁতে তেওঁ কিমান যে কষ্ট কৰিছে সেই কথা অঞ্চলৰ বাইজে স্বীকাৰ কৰে। এতিয়াও স্কুল বিষয়ৰ সভা সমিতিত গাঁৱৰ মানুহে তেওঁৰ প্ৰশংসা কৰে। "হেডমাষ্টৰ নহ'লে আমাৰ ইয়াত এনে এখন হাইস্কুল হ'লহেঁতেন যে সেইটো ভাৱিবই নোৱাৰো"। স্কুলত কাম কৰাৰেপৰা তেওঁক গাঁৱৰ মানুহে "হেডমাষ্টৰ" বুলিয়েই মাতে। বহুতে তেওঁৰ নাম "হেডমাষ্টৰ" বুলিয়েই কয়।

ঘৰৰ পৰা ওলায়ে তেওঁ নাম ঘৰৰ পিনে মুখ কৰি দুয়ো হাতৰ লগতে লাখুটিডালো কপালত লগাই সেৱা এটি জনাই চিকিৎসালয়লৈ বুলি খোজ দিলে। ৰাস্তাত থিয় হৈ এবাৰ বাওঁ হাতখন চকুৰ ওপৰত থৈ কিবা চালে। একো নেদেখি সোঁহাতৰ লাখুটিডাল বাওঁহাতত লৈ সোঁহাতখন কপাললৈ নি আঙুলিকেইটা কপালত মেলি ধৰি কিমান বেলি হ'ল বুলি বেলিটিলৈ চাই আকৌ খোজ আৰম্ভ কৰিলে।

অলপ দূৰ যোৱাৰ পিছতে তেওঁ পাছ ফালৰ পৰা চাইকেল অহাৰ উমান পাই ৰাস্তাৰ কাষ পালে আৰু চাইকেলখন যোৱাৰ পথ সুগম কৰি দিলে। পিছে চাইকেলখন পাৰ হৈ নগৈ তেওঁৰ

কাষতে ৰ'ল। তেওঁ ঘূৰি চাই দেখে ৰমেন। চাইকেলৰপৰা নামি ৰমেনে মাত লগালে–"খুড়া কলৈ যাব"? "স্কুললৈ যাব নেকি"?

"এৰাহে', পিছে আগতে ডাক্তৰখনাৰ পৰাহে আহোঁ। আজি দুদিনমানৰপৰা গাটো বৰ কিবা কিবা লাগি আছে। মানে বুজিছা, পাওঁ যদি অলপ দৰবকে লৈ আহেঁ।"

"পিচে তুমি স্কুললৈকে যাবা নহয়" হেডমাষ্টৰে প্ৰশ্ন কৰিলে। ৰমেনে নম্ৰ সুৰত 'হয়' বুলি শলাগিলে।

ৰমেন এটা সময়ত তেওঁৰে ছাত্ৰ আছিল যদিও সৰুৰে পৰা খুড়া বুলিয়েই মাতে। গাঁৱৰে ওচৰ সম্পৰ্কীয়। বৰ্ত্তমান তেওঁ সেইখন স্কুলৰে এম্, ই, শাখাৰ শিক্ষক। অকল ৰমেনে নহয় স্কুলৰ বহু–কেইজন নতুন শিক্ষক তেওঁৰে ছাত্ৰ। তেওঁৰ ছাত্ৰৰ কথাতো বাদেই অঞ্চলৰ প্ৰায়ভাগ লোকেই প্ৰতি–ষ্ঠাপক হেডমাষ্টৰ আৰু বয়োজ্যেষ্ঠ বুলি তেওঁক সমীহ আৰু সন্মান কৰে। ৰমেনৰ লগত কিছুদূৰ যোৱাৰ পিচত অলপ চিন্তা কৰি ৰমেনক কলে, "ৰমেন তুমি আগবঢ়া—তোমাৰ ডিউটি আছে নহয়? এতিয়া ৮—৩০ মান হলেই নেকি?" "ভাল আপুনি আহি থাকক খুড়" বুলি সমুখৰ পথচাৰী কেইজনক অলপ আঁতৰ হবলৈ চাইকেলৰ বেলৰ সঙ্কেত দি ৰমেন চাইকেলত উঠিল। হেডমাষ্টৰেও গহীন–গম্ভীৰ খোজেৰে আগবাঢ়ি থাকিল।

ৰমেনক দেখিলেই হেডমাষ্টৰৰ মনত পৰে অতীতৰ এটা ঘটনালৈ। যিটো ঘটনাই তেওঁক এতিয়াও দুখ দিয়ে। ঘটনা যদিও বহুদিন আগতেই ঘটিছিল, দিন যদিও পুৰণি হ'ল, তাক কিন্তু তেওঁ পাহৰিব পৰা নাই। সেয়া আছিল কোনোবা এটি মাহৰ সোমবাৰ। ক্লাচ চেভেনৰ পৰা উত্তীৰ্ণ হোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীবোৰ আহি হাইস্কুলৰ অষ্টম শ্ৰেণীত নাম ভৰ্ত্তি কৰিছে। মনত কিযে বুজাব নোৱাৰা আনন্দ সিহঁতৰ। নিজৰ নিজৰ বন্ধুৰ সতে নতুন নতুন পোছাক পিন্ধি মনত বহুত কল্পনা লৈ ওপৰ ক্লাচলৈ আহিছে। চৌকিদাৰে ১০ বজাত স্কুলৰ ঘণ্টা বজাই দিয়াৰ লগে লগে সকলোবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী শাৰীপাতি প্ৰাৰ্থনা কৰিবলৈ থিয় হ'ল। প্ৰাৰ্থনা শেষ হোৱাত সকলোবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী শ্ৰেণীকোঠাত সোমালগৈ। ৰমেনহঁতো নিজৰ নিজৰ বেঞ্চত বহি অধীৰ অপেক্ষাত আছে ইংৰাজী শিকাবলৈ কোন বা চাৰ আহে বুলি। এনেতে হাজিৰা বহীখন হাতত লৈ হেডমাষ্টৰ ক্লাচত সোমোৱাত আটায়ে থিয় হৈ 'নমস্কাৰ' দিলে।

"বহা', 'বহা" বুলি কৈ হাজিৰা কৰিলে। হাজিৰা বহীটো জপাই থৈ সকলোবোৰ ছাত্ৰৰ মুখলৈ একোবাৰ চাই হেডমাষ্টৰে ক্লাচ চেভেনতনো কি শিকিলে তেওঁলোকে তাকে চাবলৈ বুলি ৰমেনকে প্ৰথমতে সুধিলে–"ৰমেন, তুমি কোৱাচোন 'নিউ' বানানটো কি? সি ঘপকৈ উঠি কলে এন, ও, ডব্লিউ, চাৰ। কি? কি কলা? সি তেনেকৈয়ে ক'লে। তেওঁৰ বৰকৈ খং উঠিল আৰু "হাইস্কুলত পঢ়িব আহিছা" 'নিউ' বানানটো নাজানা বুলি পূৰ্ণহতীয়া চৰ এটা বহুৱাই দিলে। চৰ খাই ৰমেনে হুক্ হুক্ কৈ কান্দি দিলে। সি কন্দা দেখি তেওঁৰো খুউব বেয়া লাগিল। প্ৰথম দিনাই ইমান কঠোৰ শাসন কৰাটো যে ভাল নহ'ল সেইটো মনতে ভাবিলে। এই চৰটোৱে ৰমেনৰ মনত জেদ বঢ়ালে। সি ইংৰাজীতে বেছি পাৰ্গত

হ'ল। তেতিয়াৰ পৰাই তেওঁ বমেনক বৰ মৰম কৰে। তেওঁ ভাৱে সেই ঘটনা যদি আজি হ'লহেঁতেন। তেতিয়া! তেওঁ ভাবি নেপায়। আজি শিক্ষাৰ ইমান অবনতি নৈতিকতাৰ ইমান স্খলন ⋯ ⋯ জ্ঞান-বিবেকবোধ যেন সকলো হেৰাই গৈছে। ⋯ ⋯ তেওঁৰ ভাবত যতি পৰে।

এইবোৰ কথাকে মনতে পাগুলি পাগুলি গৈ থাকোঁতে যেতিয়া স্কুল ঘৰৰ সন্মুখ পায় তেতিয়া পৰীক্ষা আৰম্ভ হৈছে। বাহিৰত কোনো নাই। তেওঁ স্কুলৰ ফালে এবাৰ চাই আকৌ খোজ ললে। চিকিৎসালয় আৰু স্কুলৰ মাজত দূৰত্ব মাথোন "তামোল এখন খোৱাৰ" মানহে হব। তেওঁ গৈয়ে চিধাই ডাক্তৰে ৰোগী চোৱা কোঠাত প্ৰৱেশ কৰিলে। তাত কেবাজনো লোক বহি থকা তেওঁ দেখিলে। বেছিভাগেই হেডমাষ্টৰক চিনি পায়। তেওঁক দেখিয়ে কেইজনমানে মাত লগালে "আহক, আহক বহক মাষ্টৰ বাবু 'বুলি বহিব দিলে। তেওঁ বহি সুধিলে "ডাক্তৰ নাই নেকি?" "আছে", "অহাহে নাই" তেওঁলোকে ক'লে। কথাষাৰ শুনি হেডমাষ্টৰে বিৰক্তি বোধ কৰিলে। পেটে পেটে খংও উঠিল। ১০ বাজি গৈছে, আহিবৰে হোৱা নাই। বাৰ বজাত বন্ধ কৰিবৰে হ'ল। তেতিয়া হলে ৰোগী চাব কেই ঘন্টা? এখন হাত লাখুটিডালৰ ওপৰত ভৰ দি তৰ্জনি আঙুলিটো লাহে লাহে জোঁকাৰি তেওঁ এই কথাবোৰ চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে। এনেতে ডাক্তৰ আহি চিটত বহিল। মাষ্টৰৰ পিনে চাই হাঁহি এটি মাৰি ক'লে আপুনি, কিবা অসুখ । ডাক্তৰৰ কথাৰ ওপৰতে তেওঁ ক'লে—"হয়, কিবা এটা নহলে আপোনাক বিৰক্ত কৰিবলৈ ইয়ালৈ আহোঁনে?" পিচে আপোনাক বখিহে ⋯ ⋯। "বৰ ঠাণ্ডাহে বুইছে। তাতে আকৌ ঔষধ পাতি একো নাই ⋯ মানে বুইছে একেবাৰে ভাল নেলাগে।" ডাক্তৰৰ কথাত তেওঁ একো নকৈ বয়সে আঁচোৰা মুখত এটি কেৱল কৃত্ৰিম হাঁহি বিৰিঙালে। মনতে ভাবিলে "হু! ঔষধ-পাতি একো নাই, আৰে থাকে ক'ৰ পৰা! ৰাখিলেহে"। মুখ ফুটাই অৱশ্যে একো নকলে। অসুখৰ কথা সুধি কাগজ এখনত কিবা কিবি খছাখছ লিখি দিলে। কাগজখন হাতত লৈ মাষ্টৰ উঠিল আৰু তিনিআলিৰ "নিৰাময় ফাৰ্মাচী"ৰ পৰা ঔষধখিনি লৈ ঘৰমুৱাকৈ খোজ ললে। বাটত তেওঁ ডাক্তৰৰ কথা কেইষাৰ চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে। "বৰ ঠাণ্ডাহে" – ডাঙৰ মানুহ হ'ল বুলিয়ে ঠাণ্ডাটো ডাঙৰ হ'ব নোৱাৰে নহয়। ঠাণ্ডাটো ডাক্তৰৰ বাবে বেলেগে দিয়া নাই নহয়! যদি ঠাণ্ডাই, ডাক্তৰৰো ঠাণ্ডা, ৰোগীৰো ঠাণ্ডা। দুই মাইল দূৰৰ পৰা ৰোগী আহি বহি থাকিবলৈ ঠাণ্ডা নাই আৰু তেওঁ কমটোৰ পৰা ওলাই আহিবলৈ বৰ ঠাণ্ডা। হু! পিছে এইবোৰ প্ৰকৃত কথাত ধৰিবলৈ আজিৰ সমাজত জানো মানুহ আছে? চিকিৎসালয়ত ঔষধ নাই ডাক্তৰ সময়মতে নাহিব। তথাপি কোনেও এষাৰ নকয় - প্ৰতিবাদ নকৰে। কিন্তু এই চিকিৎসালয়খন পাতোতে কিমান যে আশা বুকুত বান্ধি এই অঞ্চলৰ লোকে এসময়ত ক'ত যে কষ্ট নকৰিছিল? এই বোৰকে ভাবি ভাবি তেওঁ সমুখৰ ফালে বাট বুলি থাকিল।

তেওঁ আহি আহি স্কুলঘৰৰ সমুখ পালে। উদাসীন ভাবেৰে এবাৰ স্কুল ঘৰটো নিৰীক্ষণ

কৰি সমুখত কাবোবাক দেখে নেকি চালে। নেদেখি ভিতৰ সোমাই গ'ল। তেওঁ গৈ অফিচ ৰুমত প্ৰবেশ কৰাৰ লগে লগে আটাইবোৰ শিক্ষকে প্ৰায় একেলগে থিয় হ'ল। বৰ্তমানৰ প্ৰধান শিক্ষকজনে "চাৰ আহক" বুলি আগবঢ়াই নি বহিবলৈ দিলে। তেওঁ সকলোৰে মুখলৈ চাই লাহেকৈ হাঁহি মাৰি "বহা" "বহা" বুলি ক'লে। দুই চাৰিষাৰ কথা পতাৰ পিচত প্ৰধান শিক্ষকৰ নিৰ্দেশ ক্ৰমে চৌকিদাৰে চাহ-তামোল আনি দিলে। চাহ-তাহ খাই তেওঁ শিক্ষকসকলৰ পৰা বিদায় ললে। তেতিয়া সময় দিনৰ প্ৰায় ১ বাজিছে।

আহিবৰ সময়ত তেওঁ আকৌ এবাৰ স্কুললৈ ঘূৰি চালে। ক্লাচ ৰুমৰ কিযে দুৰৱস্থা! প্ৰায় ভাগ দৰ্জা ভগা, খিড়িকী নাই বুলিবই পাৰি। যি কেইখন আছে বাদুলি ওলমা দি ওলমি আছে। হাফৱালৰ ইটাৰ ভালেখিনি ভাগি পৰিছে। সমুখত খুটা দুটাৰ বাহিৰে স্কুলৰ চাইনবোৰ্ডখনো নাই। মনতো তেওঁৰ বৰ কিবা কিবি লাগিল। ঘৰমুৱাকৈ বেগাই খোজ পেলালে। পৰীক্ষা দি ঘৰমুৱা হোৱা ল'ৰা-ছোৱালীৰ এটি জাকে তেওঁৰ খোজৰ গতি মন্থৰ কৰি দিলে। মাজে মাজে লাখুটিডাল শিলত গোজ মাৰি মৃদু শব্দৰ সৃষ্টি কৰিছে। আগে আগে গৈ থকা ল'ৰা-ছোৱালীবোৰৰ দুই এটি কথা তেওঁৰ কাণত পৰিল "আজি নহয় পাঠক চাৰে গমকে নেপালে, এনে কেপাচিটিত লিখি আছো নহয়"।

"তোমাৰ কথাই বেলেগ! মই হ'লে নোৱাৰো দে" বুলি আন এজনে মাত লগালে। এনেতে কোনোৱা এজনে পিচলৈ ঘূৰি চাই "ঐ চাৰ আহিছে" বুলি কোৱাত কথা কিছু কমিল যদিও তাৰ মাজতে এজনে ক'লে—"এই বুঢ়া ··· গুলি মাৰ"। কথাষাৰ হেডমাষ্টৰৰ কাণত টং কৈ পৰিল।

অলপ দূৰ যোৱাৰ পিছতে তেওঁৰ চকুত পৰিল ভাঁজ খাই থকা কিছুমান সৰু সৰু কাগজৰ টুকুৰা। তেওঁৰ বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল কি সেইবোৰ। তেওঁৰ মনত পৰিল এই নকলৰ কাৰণে হৰেণক দিয়া শাস্তিৰ কথা। কি যে কঠোৰ শাসন আছিল! যাৰ ফল স্বৰূপে নকলৰ ধান্দা এৰি পঢ়িবলৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল বাধ্য হৈছিল। কিন্তু আজি! যেন ছাত্ৰৰ ভয়তেই নকল কৰি থকা দেখিও নেদেখাৰ ভাও ধৰি থাকে শিক্ষকসকলে। ইয়াৰ কাৰণে দায়ী কোন? ছাত্ৰ, শিক্ষক, অভিভাৱক নে আজিৰ পৰিস্থিতি???

তেওঁ আগবাঢ়িল। নানান চিন্তাই যেন তেওঁৰ মূৰৰ ভিতৰত কুণ্ডলি পকাইছে। চিকিৎসালয়ৰ পৰা আৰম্ভ কৰি শিক্ষানুষ্ঠানলৈকে বিয়পি পৰা এই দুৰ্নীতি বিনাশৰ বাবে দায়ী কোন? তেওঁ চিন্তা কৰিলে তেওঁলোকেইতো তাৰবাবে দায়ী। আজি যেন সামাজিক সচেতনা আৰু দায়িত্ববোধৰ অভাব হৈছে। পিছে এই দায়িত্ববোধৰ কথা কোনে কাক ক'ব বা ক'লেইবা কোনে শুনিব? এই বোৰকে ভাবি ভাবি গৈ থাকোতে কেতিয়া যে তেওঁ নঙলা মুখ পালে গমেই নাপালে। হঠাতে ঘৰৰ কোনোবা এজনে কোৱা তেওঁ শুনিবলৈ পালে "বহ আজি দেউতা আহক, তোক নকল কৰা মুখেদি বাহিৰ কৰি দিব"। তেওঁ স্তম্ভিত হ'ল। তেওঁৰ আৰু বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল। খঙত, ঘৃণাত আৰু বিতৃষ্ণাত তেওঁৰ মুখ মণ্ডল কুঞ্চিত হৈ পৰিল। গেটখন জোৰেৰে খুলি তেওঁ ভিতৰ সোমাই গ'ল।

অভিব্যক্তিৰ অন্তৰালত

মঃ পাহমত আলী
স্নাতক, ৩য় বাৰ্ষিক

কথাটো সঁচাকৈয়ে ভাবিবলগীয়া। কোনোবাই বাৰু নেভাবি থাকিব পাৰেনে? যাৰ অলপ চিন্তা শক্তি আছে, যাৰ অন্তৰত অলপ হলেও মানবীয় অনুভূতি আছে সিয়েই নেভাবিবনে? নিশ্চয় ভাবিব। নে কি কোৱা ধীৰেণ? সমৰ্থনৰ আশাত কবিমে ধীৰেণৰ মুখলৈ চালে। অলপ সময় মনে মনে থাকি ধীৰেণে লাহেকৈ ক'লে—"কিন্তু পাগলী এজনীৰ কথা!" পাগলী! কি ক'লা? সঁচাকৈনে? মই কিন্তু বিষয়টো সহজভাবে ল'ব নোৱাৰো। ধীৰেণ, তুমি যিয়ে নোকোৱা লাগিলে। মোৰ যুক্তিবাদী মনটোই হ'লে সেইটো নকয়। গতিকে••• এই বুলি কবিমে ধীৰেণৰ ওচৰত যুক্তিৰ বকলা মেলিলে।

ধীৰেণে কবিমৰ পিঠিত বন্ধুত্বৰ চাপৰ এটি মাৰি হাতখন পিঠিতে ৰাখি ক'লে, আচলতে তোমাৰ এইটোৱেই ডাঙৰ দোষ। চোৰক কৰা সাধু, সাধুক কৰা ভণ্ড, পাগলীক কৰা সুস্থ আৰু কত কি? বাৰু এইবোৰ এৰা। যুক্তি তৰ্ক কৰি আমাৰ লাভ নাই। মুঠতে তাই পাগলী, পাগলীয়েই। গোটেই অঞ্চলটোৰ মানুহে জানে তাই পাগলী বুলি।

কলেজত 'Logic' বিষয় পঢ়া ছাত্ৰ হৈয়ো তুমি যি কোনো কথা ইমান সহজে মানি লোৱা কিয়? কবিমৰ গাম্ভীৰ্যপূৰ্ণ কথাত ধীৰেণ মনে মনে থাকিল। কবিমে পুনৰ ক'লে – চোৱা ধীৰেণ, মই যদিও 'Logic' বিষয় পঢ়া নাই তথাপি কিছুমান কথা মই Logicৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰে বিচাৰ কৰি চাওঁ আৰু সেইমতে সুফল পাওঁও। আচলতে কি জানা, এইখন সমাজত আমি এনে কিছুমান পাগল বা পাগলী পাওঁ যাক জোৰকৈ পাগল বনোৱা হয়। অৱশ্যে মই এইটো নকওঁ যে, মস্তিষ্কৰ বিকাৰ নঘটা লোক নাই। আছে! কিন্তু বেছি ভাগকে আমি পাগল হবলৈ বাধ্য কৰিছোঁ।

"অসম্ভৱ, মই এই কথা মানি নলওঁ"—বুলি ধীৰেণ বহাৰ পৰা উঠিল আৰু কবিমক প্ৰশ্ন কৰিলে —কি লাভৰ কাৰণে বা কি যুক্তিত নো কোনোবাই কাৰোবাক পাগল বনাব? ধৰা, তাইৰ মগজুৰ বিকাৰ ঘটিছে আৰু পাগলী হৈছে বচ্। তাতনো কি পাগল কৰাৰ প্ৰশ্ন থাকিব পাৰে। ধীৰেণৰ কথাৰ ওপৰতে অলপমান উম্মা মিহলি স্বৰেৰে কবিমে মাত লগালে— থাকিব পাৰে! সকলোৱে তাইক পাগলী ক'ব পাৰে। কিন্তু মই নকওঁ। মই ক'ব গলে তাইতো পাগলী নহয়েই বৰং এগৰাকী সুস্থ মগজুৰ স্বাভাৱিক তিৰোতাহে।

ধীৰেণে ক'লে, বাৰু তোমাৰ কথাই মানি ললোঁ। যদি সুস্থ মগজুৰে হয় তেন্তে কিয় তাই

নৰ্দমাৰ কাষত পৰি থকা লেতেৰা বস্তুবোৰ খায় ? অনাথ ছাৱৰ দৰে মানুহক দেখিলে কিয় যা–তা বকে ? ভাল পোছাক পিন্ধা ছোৱালীবোৰ দেখিলে কিয় গালি–গালাজ কৰে ? কিয় ? কিয় ?

“কিন্তু তাইৰ কথাবোৰতো কিছুমান Logic আছে। ধীৰেণ, সেইটো মই বুজি পাওঁ আৰু জানো।।’

“বাদ দিয়া তোমাৰ Logic, এই পাগলী জনীৰ কথাৰ লগত।” সিদিনাখন বজাৰৰ মাজেৰে গৈ থাকোঁতে মোৰ চকুৰ আগতে অনাথ ছাৱক এই পাগলী জনীয়ে কমখন কৰিলেনে ? কথা নাই, বতৰা নাই—অনাথ ছাৱৰ মুখৰ ফালে চাই পাৰে মানে গালি পাৰিলে। বকি বকি অনাথ ছাৱক যেন এতিয়াই শেষ কৰি দিব—এই ভাব লৈ চোঁচা ললে অনাথ ছাৱৰ পিনে। ভাগ্যে যেনিবা বজাৰৰ মানুহখিনিৰ কাৰণে ছাৱ ৰক্ষা পৰিল। মানুহখিনিৰ মাজত ছাৱ লাজত আৰু অপমানত ৰঙা পৰি গৈছিল।

কিন্তু ধীৰেণ, আমাক দেখিলে জানো তাই গালি–গালাজ কৰে ? কেনেকৈ মাতৃসুলভ মৰমেৰে খা–খবৰ কৰে তুমিতো দেখিয়ে আছা। ব্যৱহাৰৰ এই পাৰ্থক্যৰ তাৎপৰ্য্য তুমি জানো জানিবলৈ ইচ্ছা কৰিছা ? নাই কৰা। সেই কাৰণেই পাগলীৰ কথাৰ মূল্য তোমাৰ ওচৰত একো নাই।

অ’ তাই ! তাই যদি পাগলী নহয়েই এইদৰে ফটা কাপোৰ এডোখৰ পিন্ধি কিয় আক–তাক ভিক্ষা খুজি ফুৰে ? . তাইক চাবলৈ দেখোন আমাৰ লাজেই লাগে।

ধীৰেণ, ‘লাজ’ বোলা শব্দটো অন্তত তোমাৰ মুখত শোভা নাপায়। তোমাৰ লাজ লাগে ! কিন্তু তোমাক লাজ নিদিবলৈ তাইক কেতিয়াবা কাপোৰ এডোখৰ যাঁচিছানে ? নৰ্দমাৰ পৰা বুটলি খোৱা দেখিলে তোমাৰ ঘিণ লাগে ! কিন্তু ভোকত কাতৰ হৈ কাৰোবাৰ ওচৰত ৰুটি এটুকুৰাৰ কাৰণে হাত পাতিলে কোনোবাই দিয়া দেখিছানে ? তোমালোকৰ নিচিনা মানুহৰ বাবেই আজি তাইৰ এই অৱস্থা। কৰিমৰ কথাখিনি শেষ নহওঁতে ধীৰেণে কৈ উঠিল—

“আমাৰ বাবে ? মই ঠিক বুজিব পৰা নাই।”

বুজিব পৰা নাই মানে, তুমি বুজিবৰ চেষ্টাও কৰা নাই। নহলে ··· ··। কৰিমে কৈ গ’ল, শুনা, এই পাগলী জনীৰে কথা। তাইৰ সংগ্ৰামৰ ইতিহাস। অনাথ ছাৱহঁতৰ নিচিনা মানুহৰ প্ৰতি হোৱা তাইৰ এনে অদ্ভুত আচৰণৰ বিষয়ে। ধীৰেণে যেন নোপোৱা বস্তু এটা পাবলৈহে ওলাইছে এনে ভাব দেখুৱাই কৰিমৰ মুখলৈ চাই ৰ’ল। কৰিমৰ মনৰ পৰ্দাত তেতিয়া চিনেমাৰ ৰীলৰ দৰে প্ৰতিবিম্বিত হৈছে পাগলীজনীৰ অতীত জীৱনৰ এক জীয়া ইতিহাস।

বেছি বছৰৰ কথা নহয়। তেতিয়া মই পঞ্চম শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ। মোৰ স্পষ্ট মনত আছে। সেই বছৰত হোৱা বিৰাট বানপানী এটাৰ কথা। এই বানপানীৰ তাণ্ডৱ লীলাৰ কথা বহুতৰে কিজানি এতিয়াও মনত আছে। সেই বানপানীতে উটি আহি আমাৰ চুবুৰীৰে এঘৰ মানুহত আশ্ৰয় লৈছিলহি এজন ল’ৰাই। বাকী পৰিয়ালবোৰ ক’ত গ’ল কি হ’ল তাৰ শুংসূত্ৰই নাপালে। মিলন কলিতা নামৰ এই ল’ৰাটোক মানুহ ঘৰেই আশ্ৰয় দি ৰাখিলে। তেতিয়াৰেপৰা আমি তাক মিলন খুড়া বুলিয়েই মাতিছিলোঁ। সেই গৃহস্থজনে মৰাৰ আগে আগে ঘৰৰ ল’ৰাৰদৰে ওচৰৰ গাঁৱৰে ‘শান্তি’

নামৰ ছোৱালী এজনীৰ লগত বিয়াও পাতি দিছিল আৰু থকাৰ সুবিধা কৰি বাৰীখনৰ এমূৰত এটা জুপুৰী ঘৰো সাজি দিছিল। সেই জুপুৰীটোত থাকিয়ে ইঘৰ-সিঘৰত কাম কৰি কাল কটাব লৈছিল খুড়া-খুৰীহঁতে।

খুৰীৰ সৎ চৰিত্ৰ আৰু অমায়িক ব্যৱহাৰে সকলোকে মোহিত কৰিব পাৰিছিল। কিন্তু এচাম অসৎ চৰিত্ৰৰ লোকে তেওঁলোকৰ বন্য প্ৰবৃত্তি চৰিতাৰ্থ কৰাৰ আশাৰে খুৰীৰ পিছত লাগিল! খুড়াৰ অনুপস্থিতিৰ সুযোগ লৈ তেওঁলোকে খুৰী-হঁতৰ ঘৰলৈ সঘনে অহা-যোৱা আৰম্ভ কৰিলে। খুৰীয়েও বোধকৰো সিহঁতৰ অসৎ চৰিত্ৰৰ উমান পায়েই নঙলামুখ তেওঁলোকৰ কাৰণে বন্ধ কৰি দিছিল

ইয়াৰ হোৰ তোলাৰ কাৰণে তেওঁলোক উঠি পৰি লাগিল আৰু নানান চল-চক্ৰান্ত কৰিব ধৰিলে। এই চল-চক্ৰান্তৰ নায়ক আছিল এই অনাথ ছাৰ। এদিন কোনো নোহোৱাৰ সুযোগ লৈ অনাথে খুৰীক অন্যায় প্ৰস্তাৱ এটি দিলে। খুৰী মান্তি নোহোৱাত জোৰ-জুলুম কৰিব ধৰিলে। খুৰীয়েও তৎ ভং নেপাই ওচৰত থকা বাঢ়নীৰে অনাথৰ গালত কোব এটা মাৰিলে। কোব খাই গৰজি গ'ল "ময়ো যদি বাপৰ বেটা হওঁ চাই লম তোক এবাৰ।" সৰলমনা খুৰীৰ মনত তেতিয়া "পতি পৰম গুৰু।"

চল-বল কৰি খুৰীক বলে নোৱাৰি অনাথ লাগিল মিলন খুড়াৰ পিচত। ওচৰৰ গাঁওখনত হোৱা চুৰি কেচ এটাত মিলন খুড়াক জড়িত কৰি পঠিয়ালে জেল হাজোতলৈ। মিলন খুড়াই "মই চুৰ কৰা নাই" বুলি পুলিচ চাহাবক কিমান যে হাত যোৰ কৰিছিল এৰি দিবৰ কাৰণে। কিন্তু মিলন খুড়াৰ কথা শুনে কোনে তেতিয়া। সকলোৱে অনাথৰ কথাতে হয়ভৰ দি কৈছিল—"বেটা চোৰ! এতিয়া সাধু হবলৈ আহিছে।" শান্তি খুৰীয়েও পাৰে মানে কান্দিছিল।

জেল-হাজোতৰ পৰা মিলন খুড়াক মোকলোৱা মানুহ নোলাল। খবৰ ওলাল যে জেল-হাজোতত খুড়াই পিন্ধা কাপোৰখনেৰে ডিঙিত ফাঁচ দি আত্ম-হত্যা কৰিছে।

কি? তেন্তে খুৰাই আত্মহত্যা কৰিলে? ও, ৰবা, আৰু আছে শুনা।

সদায় থকাৰ দৰে এদিনাখনৰ নিশাও খুৰী জুপুৰীটোত অকলে আছিল। দিনৰ দিনটো আৰ তাৰ ঘৰত কাম কৰা ভাগৰতে বাতি টোপনিত লাল-কাল হৈ পৰিছিল। এনেতে খুৰীৰ ঘৰত আগমন হ'ল মানুহ ৰূপী ৰাক্ষস কিছুমানৰ। দুৱাৰখন ভাঙি সোমাই গৈ টোপনিত লাল-কাল দি থকা খুৰীৰ ওপৰত চলালে দানৱীয় অত্যাচাৰ। ক্ষতবিক্ষত দেহেৰে পাঁচদিনাও খুৰী অজ্ঞান হৈয়েই আছিল।

হস্পিটেল গৈ পোৱাৰ পিছত জ্ঞান ঘূৰি আহিছিল যদিও খুৰী আগৰ সেই খুৰী হৈ নাথাকিল। কাৰোবাক মাতিবই মন হলে। নেমাতি-ৰৰ মন গলে মাতি থাকিলেও নেমাতে। সময় অসময় নাই মুখেৰে বকিয়ে থাকিব কাৰোবাক। ...... শান্তি খুৰী জুপুৰীটোৰ পৰা ওলাই চহৰৰ আলিয়ে-গলিয়ে ঘূৰি ফুৰা আজি কেইবাবছৰে হ'ল। তাই পাগলী! তোমালোকৰ দৃষ্টিত। ফটা কাপোৰেৰে দেহটোৰ আধা মেৰিয়াই বাটে-পথে যা-তা বকি ফুৰা তাই খাটি পাগলী!

কৰিমৰ কথাখিনিয়ে ধীৰেণৰ হৃদয়ৰ কোনোবা খিনিত যেন জোৰকৈ কোব এটাহে মাৰিলে। ❀

এপাহ ফুলৰ মৃত্যু

শ্ৰীললিত চন্দ্ৰ ৰাভা
স্নাতক, ১ম বাৰ্ষিক

ঘৰৰ পৰা ওলায়ে আকাশৰ পিনে চালোঁ। আকাশৰ বুকুলৈ ক'লা মেঘবোৰ উঠি আহিব ধৰিছে। হয়তো খন্তেক পিচতে এটা দিনৰ অৱসান ঘটিব। পৃথিবীলৈ নামি আহিব অন্ধকাৰৰ এখনি ক'লা চাদৰ। তাৰ আঁৰতেই লুকাই ৰব কাৰোবাৰ অসহায় হুমুনিয়াহ, কাৰোবাৰ বেদনা, কাৰোবাৰ তপত অশ্ৰু আৰু হয়তো লুকাই থাকিব শান্ত এই পৃথিৱীখন।

তলমূৰকৈ খোজ কাঢ়ি মই গৈ আছোঁ। আচলতে বাধ্য হৈছোঁ। পৰিস্থিতিয়ে মোক বাধ্য কৰিছে। জীৱনত কাৰো ওচৰতে পৰাজয় স্বীকাৰ নকৰা মই এই মুহূৰ্ত্তত যেন মানুহৰ মুখ চাবলৈকে ভয় কৰিছো। ভয় হৈছে কাৰোবাৰ মুখলৈ চালে বা কোনোবাই কথা কবলৈ মুখখন লৰচৰ কৰিলেই মোৰ যেন হঠাৎ কান্দোন ওলাই আহিব। অথচ মই কান্দিব পৰা নাই।

মই ভুল কৰিছো নেকি? জীৱনৰ বাটত খোজ কাঢ়োঁতে পিছল খাইছো নেকি? মোৰ জ্ঞানে ঢুকি পোৱালৈকে মই একোতো ভুল কৰা নাই। তেতিয়াহ'লে কাৰ বাবে, কিহৰ কাৰণে মই ইমান কষ্ট ভোগ কৰিবলগীয়া হৈছে। চিন্তাবোৰে যেন মোক খুলি খুলি খাব লাগিছে। এনে লাগিছে মৃত্যু নামৰ দূতটো আহি মোৰ যেন নিচেই ওচৰ পাইছেহি—সকলো চিন্তা ভাৱনাৰ ওৰ পেলাই মোক লৈ যাব কোনোবা সিপুৰীলৈ।

কিন্তু সেয়া জানো সম্ভৱ? লোকচক্ষুত কলংকিত হৈ মই হেৰাই যোৱাটো জানো উচিত হ'ব? ... সঁচাই! সঁচাই জানো মই কলংকিত হৈছো? কথাষাৰ ভবাৰ লগে লগেই মোৰ চকু দুটা সেমেকি উঠিল।

মই যিটো কৰিছোঁ যিটো কাম আনৰ বাবে দৃষ্টি কটু হৈছে বা যিটো কামক আনে ভুল আখ্যা দিছে প্ৰকৃততে জানো সেয়া ভুল? কোনোদিনে মাতৃৰ মুখ নেদেখা দেৱৰেকে নবৌৱেকৰ ওচৰত মাতৃৰ মৰম বিচাৰি যোৱাটো জানো ভুল? তাত জানো কিবা বেলেগ সম্পৰ্ক থাকিব পাৰে? মইতো আজিলৈকে তাত মাতৃৰ মৰমৰ বাহিৰে একো পোৱা নাছিলোঁ। অথচ মানুহখিনিয়ে কি ভুলকৈ ভাবিলে। এইয়ে মানুহবোৰ আৰু! আন কথা নাই, ভাবিবৰ সিহঁতৰ। খং আৰু বিতৃষ্ণাত মই যেন একো নোহোৱা হৈ যাম।

... জীৱনে বাৰু মোক কি দিলে? এখন শুকান মৰুভূমিৰ বাদেতো আন একো নিদিলে; সকলোৱে মোক প্ৰতাৰণাই কৰি গ'ল। কেৱল বেদনা

ধূসৰ আকাশখনে মোৰ সঙ্গ এৰা নাই। সি যেন মোৰ ছয়া, মই যেন তাৰ কায়া।

মোৰ জন্মৰ কথা অৱশ্যে মই কব নোৱাৰো। কিন্তু মই শুনিছো, বুজিব পৰা হোৱা দিনৰে পৰাই বহুতৰে মুখত যে মোক জন্ম দিয়েই মা মোৰ স্বৰ্গগামী হৈছিল। জনা হোৱাত মোৰ বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল ময়েই যে মাৰ মৃত্যুৰ কাৰণ হৈছিলোঁ। অৱশ্যে দেউতাৰ অকৃত্রিম মৰমৰ মাজত মই তেতিয়া কোনোদিনে মাৰ অভাৱৰ কথা অনুভৱ কৰা নাছিলোঁ। কিন্তু কিমান দিনলৈ ? সুখৰ ভাত খোৱা কিজানি মোৰ কপালত লিখা নাছিল। সেয়ে মই দেউতাৰ মৰমৰ পৰাও বঞ্চিত হলোঁ। নিয়তিয়ে কুটিল হাঁহিমাৰি এদিন দেউতাকো কাঢ়ি নিলে। ঘৰখনত থাকিলোঁ মাথো দুটি প্রাণী ককাইদেউ আৰু মই। অথচ দেউতাই সজাই থোৱা এই আহল-বহল ঘৰটিত কিমান মানুহ থাকিব নোৱাৰিলেহেঁতেন !

দেউতাই কৰি যোৱা কামবোৰৰ মাজত মই এটা কথা লক্ষ্য কৰিছোঁ যে দেউতা আছিল এজন দূৰদৰ্শী লোক। জীৱনৰ ক্ষণ-স্থায়িত্বৰ কথা ভাৱিয়ে হওক বা আমাৰ ভৱিষ্যতৰ কথা চিন্তা কৰিয়ে হওক দেউতাই ককাইদেউৰ নামত এক বুজন পৰিমাণৰ টকা বেংকত জমা ৰাখিছিল আৰু খেতিৰ মাটি অলপো ৰাখি থৈছিল যাতে বছৰত ধান কেইটা কিনিব নালাগে। দেউতাৰ দূৰদৰ্শিতাৰ বাবে আমি অনাথ হ'ব লগা নহ'ল। অন্তত খোৱা-পিন্ধা, পঢ়া-শুনাখিনি ঠিক মতে চলি থাকিল।

বি, এ, পাছ কৰি ককাইদেউ বৰ্তমান চাকৰিত। ময়ো চহৰৰ কলেজ এখনত পঢ়ি আছো। এনেদৰেই হয়তো গতানুগতিকভাবেই মোৰ জীৱনৰ ৰথ আগবাঢ়িলহেঁতেন। জীৱনৰ তিতা-কেঁহা কি হয়তো কোনো দিনে উপলব্ধি নকৰিলোঁহেঁতেন। কিন্তু সিদিনা ককাইদেউৰ পৰা পোৱা চিঠিখনেই যেন মোৰ জীৱনৰ পট ওলট পালট কৰি দিলে। চিঠিখনত বিশেষ কিন্তু একো লিখা নাছিল মাত্র লিখিছিল—

মৰমৰ ভাইটি,

মৰমৰোৰ লবি। আশাকৰোঁ তোৰ ভাল। পঢ়া-শুনাও চাগৈ ভালদৰে চলি আছে। বিশেষ কথা এটিৰ বাবে লিখিলোঁ। কথাটো হ'ল-তই পূজাৰ বন্ধ হোৱাৰ অন্তত ১৫ দিন আগতে ঘৰলৈ আহিবি। চিঠিত বিতং নিলিখিলোঁ। আহিলেই গম পাবি সকলো। যেনে তেনে আহিবি। ইতি -

তোৰ ককাইদেউ।

ককাইদেউৰ 'চিঠি' নিৰ্দেশ মৰ্মেই মই যথা সময়ত ঘৰ গৈ ওলালোঁ। পদূলিমুখ পায়েই দেখিলোঁ কাম-বন কৰা মানুহৰ এক বিৰাট ব্যস্ততা। ঘৰত চূণ-তেল দিয়াই চূণ-তেল দিছে। বাৰী চাফ কৰাই চাফাই কৰিছে। পদুলি মুখলৈ ওলোৱা ৰাস্তাটোকে চিকুণাই আছে কোনোবা এজনে। বেৰ-তাতী মেৰামতি কৰাই ধূমধাম মেৰা-মতি কৰাত লাগিছে। মুঠতে এক নতুন পৰিবেশ। দেখি মই থৰ লাগি গ'লো।

"এই, এই, চোতালতে থিয় হৈ কি কৰি আছ ? আহ... এই ফালেই আহ।" বুলি জেতুকী বুঢ়ীয়ে মাত লগাওঁতেহে মই সম্বিত ঘূৰাই পালোঁ। মই ভিতৰলৈ সোমাই যোৱাৰ লগে লগে তামোল খাই খাই ওঁঠ ৰঙা কৰি থোৱা বুঢ়ীয়ে সোলা